

НАЂА ТЕШИЋ

Зов, порука, пролеће

Кренула сам неким другим путем. Градски није. Нисам га тражила, он је нашао мене. Оставих на улици неке даме, пријатељице, колегинице бивше, шта ли — све у крзну, шминка, злато, штикле. „Ју, ју”, крешти једна, „то није за жене, побогу како изгледаш, мисли мало на себе. Завешће те, употребиће те, компромитујеш се.” Итд.

„Носи се, блесо”, рекох, „шта ти знаш ко сам ја!?”

На мени чизме, гуњ, руксак са храном, ћебе.

Кренух, не знајући ни крај ни почетак. Није ме завео, није натерао. Природан је био и он и његов глас и све. Имао је дивљину шума, река, вулкана, свега живог, а глас му је био као мед. Шта ја могу. Води ме некуд тај пут, али водим и ја њега. Шта би он био без мене, без нас?

Сама нисам. Шта она блеса блебеће узалуд. Бедница. Зар није моја баба Јања, лепотица је била, кажу, зар није усмртила тројицу, а и њена сестра Мара, кад су упали у кућу? Тигањем по глави, па у реку. Злотворе је пој'о мрак. Шта тражили, то и нашли. Кад је то било? Балкански? Први или Други? Откуд ја знам?! Увек исто. Брани се, брани, бори се, бори.

Сама нисам. Испред и позади — колона. Мртви и живи, стари и млади, а неке срећем први пут. Мртвима је лакше, они лебде у ваздуху, без икакве тегобе, просто да пожелиш смрт. Неки на коњу, неки на магарцу, шта било. Сама нисам. У мени милина као на Васкрс, као никад у животу, желим да вриснем и загрлим све.

Чудо невиђено. Видех Јању први пут. На неоседланом коњу. Личила је на поглавицу Апача. Препознах је због прича о њој. Црна коса до појаса пада, а у коси две живе змије. Уместо тигања у руци јој неко чудно оружје. Маше ли маше и куне непријатеља: „У својој се крви купао, лешинари ти утробу појели!” Од силних клетви поче да сева.

Ујаци, Часлав и Андрија, иду за њом — млади и леви, и умрли су млади, хероји и борци вичу: „Скоро, скоро долази, не бој се!” Андрију препознах због једне слике. Умро је у Митровици, четрес треће, мучен, јадник, а сад нико не би реко, толико је леп.

Страх у мени нема, као да није први пут. Нешто је ипак остало од њих.

Колона иде, вијуга. Све расе и боје, часну реч. Ту су Индијанци — Апачи, Команчи, Навахо, Су, Кајова, Кро, Ириквај племена — ветар им перје њише. Сви на голим коњима, а ми живи пешке, откуд то?

Негде у даљини чује се бубањ. Ко то тамо бубња, ко то урла, Лумумба, Лумумба, Мумија, Мумија? Ваздух мирише на нешто што ће доћи, а не зна се крај.

Откуд он? Препознах Гевару, ко не би, каква лепота, а и беретка је ту. Личи на свеца,

морам рећи, не знам којег, на Исуса можда. Ходао је сам, поглед у даљину, тишина око њега. Ништа не рече. Би ми криво. Очекивала сам нешто. Мајку му, јави се, Че. Одједном видим — шири прсте леве руке, један, два, три, четири, пет — аха, оно старо, не једна земља, што више то боље, а десном маше — шири око света. Порука, шта друго. Шифра. Ко би од ове деце то знао. И њега је убила машина. Машина све брише, брише приче, земље и људе, машина рађа машину.

Командант изгледа жив, ваљда због изгужване униформе или због рана на грудима, боје труле вишње. Ишчезе и он. Без ципела, бос. Једини од важних мртваца. Можда су други већ прошли, или нису дошли, откуд ја знам.

Живи црнци, Афроамериканци, трче стиснутих песница, гнев у њима да се опржиш. Порториканци, Кубанци, све што говори шпански кличе — АВАНТИ АМЕРИКА ЛАТИНА. Ипак је Че оставио траг. Машина не може све.

Имани, девојка ошишане главе, прави Зулу ратник из Харлема, лупи ме у раме уместо поздрава. Тако сваки пут. Рече: „Долази скоро, једва чекам, победа је наша, биће гозба.”

Брајен, Ирац пореклом, миран увек, ма шта било, благо њему. Шапну: „Почиње, сви без поделе. Пази на поделе, пази на убачене.” Он увек исто.

Има нас пуно, не види се крај. Хвала Богу. Милош и Сања, Мица и Радош су ту. Певају и подврискују као на венчању. Мица скаче преко рупчага, сисе јој се тресу, а већ поодмакла, богами, види јој се, у петом је месецу. Ја бринем, она не. Шта ће бити ако јој се то деси на путу? Све ће пасти на мене, знам, ко други да порађа ако треба, али никад нисам овако. „Неће бити ни прва ни последња која се породила крај пута”, мајка у мени шапће. „Зар ти не знаш да сам ја тебе родила сама, зубима пресекла врпцу?” Кад она почне, краја нема, тешко оном ко храбрости нема, ко јунак није. Нек буде како бити мора, смирих се. Ако буде мушко зваћемо га Вук.

Има пуно младих. Има и одрпаних и жалосних, многи бескућници пођоше с нама. Сама нисам. Сви смо кренули тим путем. Другог није било.

Непријатељ је невидљив, али ми смо чули глас, боје метала, боје машине. И он је машина, тако се прича. Имани каже да убија све људско.

„Пренеси, скоро”, пут шапће преко лишћа, „почиње борба, мора да почне.”

Вође нема. Води нас пут. Боримо се за живот, за радост, за људе. Боримо се против машине. Боримо се против оног што се зове *ништа*. Прилазе нам нова племена.

Имани шири оптимизам. „Лако је са машином, она иде правом линијом, ми кривудамо. Машина нема маште, нема душу, нема ништа. Кад један део цркне, уништиш све.” У руци јој неко чудно оружје од жице.

Схватих — оружја немам. Сви нешто носе у рукама осим мене. Буним се. Дадеше ми бубањ и ја почех, горе-доле — пренеси — шири — долази борба — мора да почне.

Бубњам ти ја, бубњам, кад ме нешто лупи. „Живела борба, живео живот!” викнух и падох у лишће. Гране неког бора примише ме лако. Небо је најлепше боје азура. Видим ласте, видим јата других птица, видим лептира у лету, на земљи прве изданке траве. Пролеће, све гмиже, све је живо. У мени радост као никад у животу, желиш да умреш од среће.

Бубањ је бубњао сам од себе.

Буди ме срце или полицијска сирена. Овде, у овом граду, нико не спава. Преко парка, са друге стране, чуо се бубањ, један, па други, па трећи, сталан ритам без прекида, там там, там там, тако. Поново сирена. Ваздух је мирисао на нешто што ће доћи а не зна се крај. <

Белешка о писцу

Нађа Тешић рођена је у Ужицу. Имала је 15 година када се са мајком и братом, касније чувеним писцем и добитником „Оскара“ за сценарио Стојаном Стивом Тешићем, пресељава у САД. Стиче образовање из многих области на универзитетима Индијана и Висконсин (француска књижевност, руска књижевност, филм, пантомима, плес), затим на Школи оријенталних језика и на Сорбони у Паризу, као и на филмској школи Универзитета у Њујорку.

Као глумица и асистент Ерика Ромера радила је на филму „Нађа у Паризу“ (њој и посвећеном), затим као писац и редитељ сопствених дела. Предавала је француску књижевност на Ратгерс универзитету и филм и пропаганду на Бруклин колеџу.

Позната је као писац драма „После револуције“, „Жетва“ и „Шта је остало“, као и бројних сценарија и проза, укључујући и многе кратке приче. Значајније новеле: „Борац у сенци“, „Родна грудa“, „Далеко од Вијетнама“, „Умрети у Чикагу“.

„Паблик бродкастинг“ доделио јој је награду за „Филм за мога сина“, а Национална задужбина уметности и Фонд за уметност Њујорка Награду за књижевност. Последњих деценија пише есеје и песме, постаје јавни говорник и активиста (што можда врхуни 1999, током бомбардовања Србије од стране НАТО-а).

Говори четири језика, разуме још два. Своја радна искуства спремачице, раднице у фабрици и конобарице сматра једнако драгоценим као и своје факултетске дипломе. Према сопственој изјави, ово је њена „официјелна биографија“. Ону другу, незваничну, сматра далеко интересантнијом. Важан је саветник и велики пријатељ часописа „Нација“.